

Kära Jämtar och Härjedalingar!

Ännu ett tråkigt besked: vi måste ställa in surströmmingskalaset också. Vi hade sett fram emot att få träffas igen under festliga former, men den eländiga pandemin vill ju inte ge med sig och FHMs restriktioner gäller oförändrade sedan i våras. Här i Sverige har ju läget just nu lugnat ner sig betydligt, men globalt sett är tyvärr situationen fortfarande bedrövlig.

Jag hoppas att ni mår bra och har lyckats hålla tillräckliga avstånd för att slippa bli smittade. I en

del fall har det kanske inte räckt till, men även om man varit sjuk, så går det ju i de allra flesta fall så småningom över, även om det kan ta väldigt lång tid.

Nu får vi se fram emot förjulskaftet den 28 november, även om också detta datum känns osäkert för närvarande.

Men ge inte upp! Någon gång går ju smittan tillbaka och till dess får ni festa på egen hand.

Ha det så bra så länge!

Eva

Vad hände med bilförbudsförslaget i Berg?

I förra numret av Avisen berättade vi om en framställning från Bergs kommun till Konungens Befallningshafvande om förbud mot automobiltrafik inom Bergs sockens område.

Nedan kan ni läsa om hur ansökan utformades och vad Konungens Befallningshafvande beslutade i ärendet.

I nästa nummer av Avisen redovisar vi om ett liknande ärende angående trafiken mellan Järpen och Duved. Där blev beslutet annorlunda och den slutliga upplösningen av följderna märkligare.

Stämpel fyra kronor

Stämpel två kronor

Konungens Befallningshafvandes i Jämtlands län resolution med anledning af väckt fråga om meddelande af förbud mot automobiltrafik å de allmänna vägarna inom Bergs och Åsarne socknar. Gifven i Östersund å landskansliet den 31 december 1909.

Af handlingarna i målet inhämtas: I enlighet med af kommunalstämman i Bergs socken den 18 juli 1909 fattadt beslut hafva kommunalnämndsordföranden Göran Jönsson i Wigge och kommunalstämмоordföranden and. Jönsson i Skucku uti en den 20 i samma månad hit ingifven skrift, anhållit att Konungens Befallningshafvande måtte vidtaga verksam åtgärd till förebyggande af de svåra olägenheter, automobiltrafiken efter landsvägarna inom Bergs socken vållade vägfarande med hästar efter samma vägsträcka och såsom skäl därför hufvudsakligen anført:

vgv

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Eva Hjelm (327291), evahjelm@bahnhof.se **Vice ordförande** och **Sekreterare** Stefan Halvarsson (468065), stefan.halvarsson1@comhem.se **Skattmästare** Bengt Hjelm (327291), bengthjelm@bahnhof.se **Bibliotekarie** Stellan Karlsson (076 30 93 936), stellan.karlsson@tele2.se **Redaktör och hemsidaansvarig** Jan Enger (323240), jan@enger.se, Anna Lundin (070 25 40 061), ann.k.lundin@gmail.com
Hemsida: www.jhgille.se **e-post:** info@jhgille.se **Plusgiro:** 39 30 09-6

Erfarenheten hade visat att hästar så gott som utan undantag skyggade för automobil och blefve af desamma så skrämde att de blefve alldeles ohandterliga, hvarigenom stor fara för olyckor till lif och egendom uppkomme för dem som för sin framkomst efter landsvägarna vore beroende av hästar. Till följd häraf vågade mången ej företaga ens den angelägnaste resa och man blefve äfven i en mängd fall, då det eljest utan olägenhet kunnat ske, förhindrad att till körsven använda personer med mindre vana att handtera hästar utan nödgades ständigt anlita styfva och oförskräckta körkarlar. Kommunalstämman i Bergs socken hade därför enhälligt uttalat som sitt önskemål i första rummet, att automobiltrafik inom Bergs socken helt och hållet förbjödes, enär de nu rådande svåra olägenheterna ej på annat sätt kunde afhjälpas, hvarför ock hemställdes om utfärdande av sådant förbud. Skulle emellertid denna anhållan icke kunna bifallas hemställde sökandena, att annan verksam åtgärd vidtogs till förebyggande i möjligaste måtto af berörda olägenheter såsom att automobiltrafikanter måtte åläggas att viss tid förut i länets tidningar offentliggöra när och efter hvilken vägsträcka genom Bergs socken resa med automobil skulle företagas, att vid mötande eller upphinnande af körande stanna på behörigt afstånd och hålla stilla, tills den körande hunnit på ett eller annat sätt bringa hästen i säkerhet samt att å gästgifvargårdar och skjutsstationer anteckna ankomst och afgangstid.

Sedermera hafva Inspektoren B. Flodström i Ollsta och handlanden S. Svensson med öfverlämnande af utdrag af protokoll hållet vid kommunalstämma med Åsarne socken den 4 juli 1909, enligt hvilket stämman då beslutit "förbjuda all åkning efter landsvägarne inom socknen med automobil och motorcykel" samt uppdragit åt bemälda personer att hos Konungens Befallningshafvande söka fastställelse å detta beslut uti en den 23 Augusti 1909 ingifven skrift framhållit att vägarne inom Åsarne socken vore jämförelsevis backiga och krokiga och att utsikten å dem på längre afstånd undanskymdes genom den å ömse sidor om vägen växande täta skogen hvarför automobiltrafiken blefve synnerligen hindersam för den allmänna samfärdseln med dragare, samt att lantmännen, till följd däraf att hästarna svårligen kunde vänja sig vid automobilerna, numera vore förhindrade att enligt gammal vana i sina alldagliga ärenden anförtro häst och åkdon åt mindre handfast körsven utan att riskera både lif och gods, hvilket för dem medförde synnerligen olägenhet, samt i anledning häraf yrkat, att Konungens Befallningshafvande måtte finna skäligt förbjuda automobiltrafik efter allmänna landsvägen inom Åsarne socken.

Uti ärendet hafva infordrade yttranden afgifvits af länsmanen i Bergs distrikt, kronofogden i Jämtlands södra fögderi och vägstyrelsen i Bergs tingslag väghållningsdistrikt.

Hvad sålunda och i öfrigt i ärendet förekommit har Konungens Befallningshafvande tagit i övervägande och som kommun lagligen icke äger genom beslut å kommunalstämma förbjuda automobiltrafik å allmänna vägar inom kommunen, finner Konungens Befallningshafvande fastställelse å det af kommunalstämman i Åsarne socken den 4 juli 1909 i sådant hänseende fattade beslut icke kunna meddelas.

Beträffande ärendet i öfrigt så enär utredningen i detsamma icke gifver vid handen, att automobiltrafik icke bör äga rum å ifrågavarande vägar, å hvilka redan trafik hittills varit medgifven, samt det ej tillkommer Konungens Befallningshafvande att ifråga om körning med automobil meddela föreskrifter i andra än i de särskilda i Kungl. Förordningen om automobiltrafik den 21 September 1906 omförmälda hänseenden, finner Konungens Befallningshafvande de gjorda framställningarna icke till någon Konungens Befallningshafvande vidare åtgärd föranleda.

Underdåniga besvär häremot kunna anföras hos Kungl. Majt uti Civildepartementet sist före klockan tolf å fyrtiofemte dagen efter häraf erhållen del samma dag oräknad, vid talans förlust; dock att menighet som klagar äger att åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

År och dag

På Landshöfdingämbetets vägnar

Oläslig signatur

Axel Andersson

För exakt 100 år sedan låg Östersund och Jämtland däckat. Den mest våldsamma influensa som vi skådat hade slagit till. Den brittiska tidningen *The Guardian* utnämnde nyligen Östersund till "the capital of the Spanish flu". Spanska sjukan skördade officiellt 1 247 dödsoffer i länet under några veckor i slutet av sommaren och början av hösten 1918, långt värre än årets Covid-19. I slutet av juli 1918 visade sig de första fallen av spanska sjukan i Jämtland, där sjukdomen hastigt bredde ut sig. Dödsfallen var många och förste provinsialläkaren i Jämtlands län skriver i sin årsberättelse att spanska sjukan "i länets samtliga distrikt förorsakat en mortalitet, vars like icke på långa tider förekommit". Någon särskild beredskap för en sjukdom av spanska sjukans mycket smittsamma och dödliga karaktär fanns inte vid tiden. I Jämtlands län upprättades 15 provisoriska sjukhus med sängutrustning och personal från bland annat Röda korset.

Provisorisk sjuksal i gamla läroverkets gymnastiksal i Östersund

Den hastiga smittspridningen fick också myndigheterna att besluta om andra extraordinära insatser. Den 19 augusti förbjöd hälsovårdsnämnden i Östersund teater- och biografföreställningar, ett förbud som landshövdingen snart lät omfatta hela länet. Skolor stängdes och ett allmänt mötesförbud rådde i vissa delar av länet under epidemins värsta härjningar.

I Jämtlands län drabbades Hoverbergs provinsialläkaredistrikt, med socknarna Oviken, Myssjö, Hackås, Berg, Åsarne, Klövsjö och Rätan, mycket hårt av spanska sjukan. Även avsides belägna orter nåddes av viruset på grund av de många tåg- och båtförbindelserna. Inte bara de små stationssamhällena i Jämtland och Härjedalen, utan nästan varje by i landskapen drabbades. De första som drabbades var folk som på olika sätt hade anknytning till järnvägen.

Smittvägarna diskuterades livligt, och många ansåg att den variant av sjukdomen som kom från Norge, via tvärbanan mellan Trondheim och Storlien, var värre än smittan som kom från andra ställen. Regementet i Östersund slog ett svårslaget rekord vid den här tiden – nästan var tionde av de sjuka artilleristerna dog.

Staden var dock snabb med att upprätta provisoriska sjukhus och annan hjälpverksamhet, och framhölls därför gärna som ett föredöme i kampen mot influensan. Läroverket förvandlades till »Spanska sjukhuset», med tvättstuga, badavdelning och kök.

Lokaltidningen startade en hjälpbyrå som skulle bistå sjuka familjer med mat, pengar och sängkläder.

Det stora problemet var dock, precis som i resten av landet, bristen på läkare och sjuksköterskor. Epidemin var så omfattande att de sjukvårdskunniga inte räckte till – dessutom blev de ju också själva ofta sjuka.

Till de små byarna och gårdarna utanför staden nådde inte hjälpen, och det berättas hur invånarna i den isolerade byn Getan fick tända på en vedhög för att påkalla omgivningens uppmärksamhet.

I Kövra inrättades det gamla baptistkapellet till sjukstuga

Förbud utfärdades mot publika sammankomster vilket betydde att biografteater- och teater-salonger stängdes, hömarknaden

ställdes in, vid stadens regementen rådde permissionsförbud.

Mest dog militärer och järnvägspersonal, de flesta mellan 20 och 40 år. Trångboddhet och undernäring var två viktiga orsaker till smittspridningen

I en hembygdskrift från Bergs socken 1918 beskrivs den enskilda människans sorg av pseudonymen J Seret (Jag ser det).

*Genom socken liemannen
Det gångna året drog,
Maken, fadern, sonen brodern,
Hustrun, dottern, mön och modern
han i lekens virvel tog.*

Visst var pandemin för 100 år sedan värre än årets, men en del händelser känns väl ändå igen.

Jan Enger

När man nu far på Jämtlands och Härjedalens vägar så möts man av ort-skyltar både på svenska och samiska. Vid kommungränser förekommer kommunnamnet med tillägget tjiehlte som betyder just kommun på sydsamiska.

Vad heter följande orter på samiska?

A. Berg	B.Funäsdalen	C.Härjedalen	D.Mittådalen	E.Tännäs	F.Strömsund	G.Undersåker	H.Östersund
1.Bienjedaelie	2.Straejmien	3. Såaka	4. Staare	5.Herjedaelien	6. Mihte	7.Neassa	8.Biergen

Para ihop de samiska och svenska ortnamnen korrekt!

Rätt svar A-8,B-1,C-5,D-6,E-7,F-2,G-3,H-4

Den här gången blir det ingen inbjudan till någon JH Gille surströmmingsfest i september, så vi bjuder på några gamla inbjudningar istället. Inbjudan 2006 återfinns i Avisen, de övriga i UNT.

Jämtlands-Härjedalens gille
 Medlemmar och landsmän kallas till surströmmingsskiva med musik och dans på Danmarks Hembygdsgård lördagen den 22/10 kl. 19.30. Avresa från S:t Erikstorg kl. 19.15. Anmäl deltagande senast 19/10 per tel. 45876.
 1972 Styrelsen.

Surströmmingsgille på Hammarskog
 Jämtland-Härjedalens gille i Uppsala samlas nästa fredag till surströmmingsträff på Hammarskog. Förutom läckerheterna vid bordet och kort gillesammanträde bjuds på sprittande underhållning av musikanten Bengt Liöd samt trevliga lotterier. Alla jämtar och härjedalingar i försakingringen samt släktingar och goda vänner är välkomna.
 1972

Jämtar och Härjedalingar i Uppsala med omnejd hälsas välkomna till
2006 års Surströmmingskalas
 i Odd Fellow-huset, Börjegatan 44
 lördag den 23 september kl 18.30!
 Solskensorkestern (15 man och kvinna) underhåller med glada 30- och 40-talslåtar
 Vi undfågnas med den goda strömmingen, tunnbröd samt ostar hemifrån, öl, kaffe och äppelkaka, allt till en kostnad av 140 kr.
 Vill du ha starkare öl och snaps finns det att köpa för 25 kr/st.
 Anmälan till Camilla o Jarl Lundin, tfn 31 55 27 senast 18 september.
 Var gärna ute i god tid!
 Till Odd Fellow-huset, Börjegatan 44 går buss nr 9. Avstigning på Ringgatan vid hållplats Börjegatan.
 1972

Jämtland-Härjedalens Gille
 anordnar
SURSTRÖMMINGSFEST
 på Mattgården, Gäa Uppsala lördagen den 9 oktober kl. 19.00.
 Anmälan till tel 14 71 26, 14 82 29 senast fredagen den 8 oktober.
 Medlemmar med vänner hälsas hjärtligt välkomna
 1965 Styrelsen

Jämtlands-Härjedalens Gille
 håller sin
Surströmmingssexa
 på Uppsala Hushållsskola lördag den 7/10 kl. 19.00.
 Dans med musik av Storm, utstr. tid.
 Käseri av G. Hedenvind-Erikson.
 Pris för sexan kr. 5: 50 exkl. drycker.
 Anmälan org deltagande mottages av hr Genberg, tel. 44088, t. o. m. tisdag 3/10. Gäster och nya medl. välkomna.
 1950 Styrelsen.

Jämtland-Härjedalens Gille
 kallar till
GILLESTRÄFF
 lördagen den 21 november kl. 19.30 i MATTSGÅRDEN, Gäa Uppsala
 Ärende: SURSTRÖMMING
 Anmälan senast onsdagen den 18/11 till tel. 14 82 29 eller 14 71 26.
 1964 Nya medlemmar hälsas hjärtligt välkomna.
 STYRELSEN.